

Den offentlige Arbejdsanvisning og Landbruget i Sverige.

Som det danske Landbrug lider ogsaa det svenske af en følelig Mangel paa Arbejdskraft, og man drøfter i vort Naboland, hvad der kan gøres for at raade Bod herpaa. Et af de Midler, man allerede i det sidste Par Aar har bragt i Anvendelse, og som man vil søge yderligere at udnytte, er den offentlige Arbejdsanvisning.

Den Indvandring, der finder Sted til Byerne, sker ofte til Tider, da disse ikke have Brug for Tilgang af Arbejds-kraft, og Indvandringen bliver derfor til Skade for Byen, Landet og Samfundet. Ofte viser det sig, at en større eller mindre Del af de indvandrede ret snart lærer at sætte Pris paa de Vilkaar, de have opgivet, og gjerne ville vende tilbage til Landet, hvis man lettede dem Tilbagegangen. Og ofte vil der paa visse Egne være et mer eller mindre rigeligt Udbud af Arbejdskraft, medens der paa andre er en større Efterspørgsel, end det lokale Udbud kan tilfredsstille. Af stor Betydning vil det derfor være, at der kan tilvejebringes en Udjævning og Regulering, saaledes at Arbejdskraft, der er ubeskæftiget et Sted, kan føres hen til et andet Sted, hvor der er Brug for den. Dette er imidlertid den private Fæstemandsvirksomhed ikke i Stand til, dens privatøkonomiske Interesser komme her hindrende i Vejen. Ethvert Arbejde lider ved hyppige Ombytninger af Arbejdere, men Ombytningen er for Fæstekontoret en

Kilde til Indtægt, og medens det er i Arbejdsgiverens Interesse at faa den bedste Arbejder, er det fordelagtigt for Fæstekontoret at anbefale de Arbejdere, der under en eller anden Form kunne betale bedst, eller der ere de mindst stadige. Og selv om Fæstekontorerne ikke falde for denne Fristelse, knytter der sig dog altid den Ulæmpe ved dem, at de ikke kunne overse Udbudet af og Efterspørgselen efter Arbejdskraft udover, hvad der anmeldes hos dem. De kunne derfor heller ikke sørge for en virkelig, effektiv Udjævning af Efterspørgsel og Tilbud; det vil tværtimod ofte hænde, at indenfor det samme Fag har det ene Kontor Overflod paa Arbejdskraft, men intet Arbejde at tilbyde, medens Forholdet er det modsatte ved et andet Kontor. Under Fæstemandsinstitutionen er det ikke at vente, at dette Forhold skal forbedres, thi hertil fordres en omfattende og gennemført Samvirken mellem de forskellige Kontorer, men paa Grund af deres indbyrdes stærke Konkurrence vil det være meget vanskeligt for ikke at sige umuligt at tilvejebringe en saadan Samvirken. Af disse Grunde ville offentlige Arbejdsanvisnings-Kontorer, der ere uinteresserede med Hensyn til Virksomhedens pekuniære Afkastning, paa heldig Maade kunne træde i Stedet for de private Fæstekontorer, først og fremmest vel for den ugifte Arbejdskrafts Vedkommende, men ogsaa, om end i mindre Grad, for de gifte Arbejdere, ligesom man kan tænke sig, at de kunne faa en heldig Indflydelse med Hensyn til Sæsonarbejderne. Det Udvalg, som Landhusholdningsselskabet nedsatte i Vinteren 1908 for at underkaste Landarbejderspørgsmaalet en foreløbig Behandling, og der nu er afløst af et større Udvalg, fremhævede derfor ogsaa i dets Betænkning til Selskabet blandt de Foranstaltninger, som bør optages til Undersøgelse og Klarlæggelse, »Etablering af et hele Landet omfattende, vel organiseret System med Arbejdsanvisnings-Bureauer, eventuelt med Ophævelse eller Indskrænkning af den nuværende Fæstemandsinstitution, navnlig udenfor Købstæderne«.

I Sverige har den offentlige Arbejdsanvisning vundet en betydelig større Udbredelse end hos os.*) Det er de store Byer, som ere gaaede i Spidsen med Oprettelsen af kommunale Arbejdsanvisnings-Kontorer. Ved Udgangen af 1907 var der indrettet saadanne Anstalter i 10 Byer (Helsingborg og Gøteborg i 1902, Stockholm, Malmö, Lund, Norrkøping og Sundsvall i 1905, Karlstad og Karlskrona i 1906, Gefle i 1907), og i andre Byer er man i Gang med at planlægge Oprettelsen. Bestyrelsen vælges af Byraadet og bestaar af lige mange Repræsentanter for Arbejdsgiverne og Arbejderne med en udenforstaaende Mand som Formand. Som Regel er Arbejdsanvisningen gratis og omfatter al Slags Arbejde for saa vel voksne som mindreaarige Mænd og Kvinder, og ved Ekspeditionen bliver der i første Række taget Hensyn til, at Arbejdsgiveren faar den bedst mulige Arbejdskraft og Arbejderen det Arbejde, hvortil han bedst egner sig.

Fra første Færd af bleve de offentlige Arbejdsanvisnings-Anstalter hyppigt søgte af de nærliggende Landdistrikters Arbejdere og Arbejdsgivere. Tiltrods for de senere Aars stærke Konkurrence om Arbejdskraft har det vist sig, at Kontorerne udmærket kunde tjene de forskellige Interesser, Byernes og Landdistrikternes, Arbejdernes, de Industridrivendes og Landmændenes. Men selv om ogsaa Byanstalterne kunne hjælpe andre Kommuner end dem, der have oprettet og bekoste dem, blev det dog snart klart, at Arbejdsanvisningen maatte organiseres paa et bredere Grundlag for at gøre fuld Nytte. Kun ved et System af Bestemmelser, der er udarbejdet ikke blot med Byernes, men ogsaa med Landdistrikternes Forhold for Øje, samt ved indbyrdes forbundne Kontorer kan man vente, at Udbud af og Efterspørgsel efter Arbejdskraft kan blive udjævnet paa den mest formaalstjenlige Maade.

For at tilvejebringe en saadan Udjævning og særlig

*) Til Grund for den følgende Fremstilling er lagt en Afhandling i det svenske Ugeskrift »Landtmannen« for 22. Aug. d. A.

for at Arbejdsanvisningen kunde blive Landbruget til fuld Nytte, foreslog Regeringen i 1906, at Staten skulde overtage Ledelsen af den offentlige Arbejdsanvisning og understøtte denne økonomisk. Forslaget blev vedtaget, og foreløbig bevilgedes der 15,000 Kr. til Forberedelse af Sagen, som henlagdes under »Kommerskollegiet«, der har Arbejderstatistiken under sig. Dette forhandlede med Repræsentanter for de vigtigste Interessegrupper, som berøres af Arbejdsanvisningen, deriblandt selvfølgelig med Repræsentanter for Landbruget. Som Overvejelsernes Resultat fastsloges det, at den offentlige Arbejdsanvisning for hele Landet og alle Erhverv bør ordnes paa ensartet Maade under Statens Ledelse og i Samvirksomhed mellem paa den ene Side Bykommunerne og paa den anden Side Landstingene*) og de store landøkonomiske Husholdningsselskaber.

I August Maaned 1907 blev der afholdt en ny Forhandling om Sagen, og der udarbejdedes en Plan for Arbejdsanvisningens Organisation over større Omraader med særligt Hensyn til Landbrugets Krav, ligesom der blev truffet nærmere Bestemmelser om det praktiske Samarbejde mellem de forskellige Anstalter. Samtidig udsendte den svenske Indenrigsminister en Skrivelse til Landshøvedingene, i hvilken han anmoder dem om at søge den offentlige Arbejdsanvisning fremmet indenfor deres Len og specielt at henlede Landstingenes og Husholdningsselskabernes Opmærksomhed paa dens Fordele. Som en Følge heraf drøftede saa godt som alle Landstingene Spørgsmaalet paa deres Efteraarsmøder, hos dem alle var der Stemning for det, og i Østergøtlands og Kristianstads Len er der alt oprettet Arbejdsanvisnings-Anstalter, medens Malmøhus Len har bevilget Tilskud til Anstalterne i Lund og Helsingborg for at sætte dem i Stand til at udvide deres Virksomhed ogsaa til Landbruget, og Upsala Lens Landsting og Husholdningsselskab have besluttet sammen

*) Landstingene svare nærmest til vore Amsraad.

med Byen Upsala at oprette en Arbejdsanvisningsanstalt for hele Lenet; endelig har et Flertal af Landstingene nedsat Kommissioner til Overvejelse af Sagen.

»Østergötlands Lens Arbejdsanvisning« bestaar af et Hovedkontor i Linkøping med Filialkontorer paa 12 vigtigere Pladser i Lenet. Disse Filialkontorer have Kommissionærer i de omkringliggende Kommuner og sættes ved deres Hjælp i nær Forbindelse med de forskellige Egne i deres Distrikt. De skulle først og fremmest tjene dette, og kunne de ikke paa fyldestgørende Maade udjævne Udbud af og Efterspørgsel efter Arbejdskraft, kan et Lokalkontor ved de andre Kontorers Medhjælp komme i Forbindelse med alle Egne af Lenet og gennem Stats- og Lensanstalterne med andre Dele af Riget. Ved Hjælp af regelmæssige Beretninger, som paa overskuelig Maade hver Uge udarbejdes af Hovedkontoret og straks tilsendes Filialkontorerne og Kommissionærene, holdes disse stadigt à jour med Arbejdsmarkedets almindelige Stilling i Lenet, hvorhos Telefonmeddelelse muliggør en umiddelbar og hurtig Forbindelse mellem alle Ledene i Nettet. Et nært Samarbejde er ligeledes indledet med den kommunale Anstalt i Norrkøping (som ikke tilhører Landstingsområdet), hvor der skal indrettes en særskilt Afdeling for Landbrugsarbejde.

Efter de forskellige Landsdeles lokale Forhold kunne selvfølgelig Lenssystemerne indrettes paa forskellig og mer eller mindre omfattende Maade. Saaledes har man i Kristianstads Len anset det for tilstrækkeligt foreløbig at indrette et Hovedkontor med 3 Afdelingskontorer med Kommissionærer. Denne Anstalt har allerede tillige med den kommunale Anstalt i Karlskrona sluttet sig til det Samarbejde, der er etableret mellem Anstalterne i Malmø, Lund og Helsingborg.

De forskellige Anstalter kunne faa Statsunderstøttelse. Der er for indeværende Aar bevilget 15,000 Kr. hertil, og Landstingene, Husholdningsselskaberne, Kommunerne og andre Myndigheder og Institutioner af offent-

lig Karakter, som vedtage Regler for offentlig Arbejdsanvisning i Overensstemmelse med de her angivne Principper, have Ret til Statsbidrag. Dette skal anvendes dels til Hjælp ved de almindelige Udgifter ved Arbejdsanvisningen (Korrespondance, Telegrammer, Telefon o. s. v.), dels til at dække en Del af Udgifterne ved specielle Foranstaltninger med Hensyn til Landdistrikterne og Samarbejdet mellem de forskellige Anstalter.

Takket være Statstilskudet (samt fri Lokaler i visse Kommuner) har man kunnet indrette Lensanstalterne for Beløb, der ikke synes store i Forhold til Sagens Vigtighed. I Østergøtlands Len er der bevilget 10,000 Kr., i Kristianstads Len 6000 Kr. o. s. v. — Summer, der ikke virke afskrækkende særlig naar man erindrer de langt betydeligere Beløb, som baade Arbejdere og Arbejdsgivere hidtil aarlig have maattet give ud til de private Fæstekontorer.

De bestaaende Arbejdsanvisnings-Anstalter have allerede vundet godt Fodfæste, man har Tillid til dem, og deres Virksomhed er i rask Udvikling. Særlig har Anvisningen af Landarbejdere været i stærk Stigning, der anbragtes saaledes dobbelt saa mange Landarbejdere i det første Halvaar af 1908 end i samme Tid i Fjor. Men det siger sig selv, at fuldt udnytted kan den ikke, saa længe der blot findes nogle isolerede Anstalter her og der. Men efter alt at dømme vil Sverige efterhaanden faa dannet et hele Landet omfattende offentligt Arbejdsanvisnings-System.

Et saadant kan selvfølgelig ikke gøre andet og mere end at fremskaffe Kendskab til Efterspørgselen efter og Udbudet af Arbejdskraft samt som Mellemand paa bedste Maade virke hen til en Udligning af Tilbud og Efterspørgsel. Men dette er i vor Tids komplicerede Forhold en vanskelig Opgave, som ikke løses af den private Fæstemandsinstitution eller af de enkelte Erhverv. Den offentlige Arbejdsanvisning har paa Grund af sin Upartiskhed, sin Kontingentfrihed og sin Organisation de bedste Betingelser for at løse Opgaven. Den synes i Sverige at vinde

hurtig Indgang i Landdistrikterne, og den har, fremhæves det, »formaaet store Skarer af de til Byerne og Industrien indvandrede Arbejdere til at vende tilbage til Landbygdens Næringsliv«.

— Af ovenstaaende fremgaar det altsaa, at den svenske Stat yder et rundeligt Tilskud til den offentlige Arbejdsanvisning, og at i Sverige have By og Land forenet sig om at gennemføre Sagen. Her i Landet have vi, som bekendt, kun én Arbejdsanvisnings-Anstalt, den københavnske, der vel i stigende Grad benyttes af Landbruket — i de 3 Sommermaaneder i Aar har den ført ca. 1000 Mand tilbage til Landet og Landbrugsarbejdet — men hvis Virksomhed selvfølgelig er kommet og maa komme Hovedstaden specielt til Gode*), saa længe der ikke findes offentlige Arbejdsanvisnings-Anstalter i andre Byer og paa Landet, med hvilke den kan træde i Forbindelse. Efter Forlydende har Regeringen et Lovforslag om offentlig Arbejdsanvisning under Udarbejdelse.

*) I København gives der ikke mere Tilladelse til Oprettelse af Fæstekontorer, og det er Planen, at den offentlige og gratis Arbejdsanvisning efterhaanden helt skal afløse Fæstekontorerne.